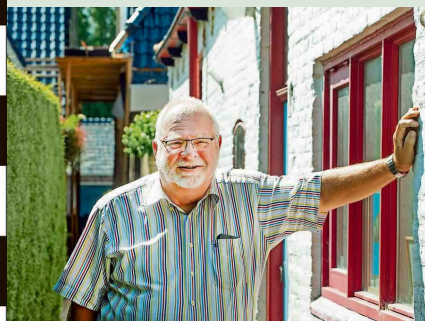
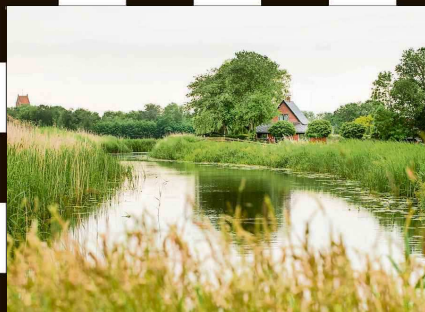

TEKST PAUL STRAATSMA - FOTO'S MARCEL VAN KAMMEN

Fietsen onder Ruurd Wiersma's blauwe hemel

Schilderen vormde voor Ruurd Wiersma (1904-1980) een uitlaatklep, in zijn huis in Burdaard beschilderde hij alles wat los en vast zat. Veel taferelen hebben te maken met zijn werk als melkvaarder. Sjerp Tolsma leidt rond door de omgeving waarin Wiersma leefde.

Het is er niet meer, was ik al bang voor." Met de fiets in de hand staat Sjerp Tolsma (1953) op de weg naast de Aldtsjerksterfeart. Hij wijst naar de nieuwe beschrijving voor de boerderij aan de overkant van het water. De wal is recentelijk opgehoogd zodat de vaart pieken in de waterafvoer beter kan verwerken. De grond kleurt donker, wacht op het moment dat het graszaad ontkiemt, een eerste zweem groen breekt al voorzichtig door.

"Hier was dus nog zo'n mooi plekje, een steiger waar melkbussen werden neergezet. Twee jaar geleden, toen Leeuwarden-Fryslân culturele hoofdstad was, was er een varend theatervoorstelling over Ruurd Wiersma. Die deed dit plekje aan. Vroeger had elke boerderij hier in de omgeving zo'n aanlegplek voor de melkvaarder, nu geen enkele meer, ik zou er in elk geval geen meer weten. Heel jammer."

Tolsma is bestuurder en vrijwilliger bij het Ruurd Wiersma Hûs in Burdaard. Hij bedacht „een leuk rondje“ door de omgeving waarin de 'schilderende melkvaarder' Ruurd Wiersma leefde en werkte. Een route langs water en twee melkfabrieken. „Mensen hebben er te gewoondig geen weet meer van hoe fysiek dat werk was“, schetst Tolsma het harde melkvaarderbestaan. „Moest je bij een stuk of zes, zeven boeren melk halen, bij elk een stuk of vijf, zes bussen. Voor je dus met een dikke dertig volle melkbussen over het water. En dat

tweemaal daags hè, vergeet dat niet. En eerst ook nog zonder motor, dus door te bomen of te roeien. En wat dacht je hoe het ging als het begon te vriezen? Ook dan moest de melk naar de fabriek. Als het ijs maar sterk genoeg was, kon het met de slec."

OVERDONDERT

Maar het is niet om zijn werk als melkvaarder dat Ruurd Wiersma een museum heeft. Voor de start van de tocht leidde Tolsma er rond. Amper een voet over de drempel ben je al overdonderd: wat bracht de inwoner van Burdaard er toe alles wat los en vast zat in zijn woning van top tot teen te beschilderen, en dan ook nog in zo'n karakteristieke stijl?

Wiersma, leren we al snel, is een dankbaar onderwerp om over te vertellen, en Tolsma weet een verhaal te brengen. „In deze ruimte heeft Wiersma het aarde voor het hemelse vervuld“, trapt hij af, zittend aan de eettafel, een beetje achterover, zoals hij later ook op de fiets zit. Zo nu en dan staat hij op, om een detail op een van de muren te laten zien waarop Wiersma zijn vier jaargetijden schilderde. Als hij weer terugloopt naar de tafel, be-

kruipert het gevoel je dat de voormalige bewoner zelf zomaar het vertrek zou kunnen binnenlopen om aan te schuiven. Op „misschien een kleinigheidje na“ is de kamer nog precies zoals Wiersma er woonde, verzekert Tolsma. Wijzend naar de muur waarop Wiersma de herfst af-

Paul Straatsma

De oude melkfabriek in Rinsumageast. Linkerkolom: de Moark bij Aldtsjerk; Sjerp Tolsma bij het Ruurd Wiersma Hûs in Burdaard; muurschildering van Wiersma; voormalige melkfabriek in Bartlehiem.

VOER JE DUS MET EEN DIKKE DERTIG VOLLE MELKBUSSEN OVER HET WATER

beeldde, een waterrijk landschap: „Dat is de omgeving van de Moark, daar fietsen we dadelijk doorheen."

Tolsma legt uit waarom Wiersma's werk tot de naleve schilder-kunst behoort, wijst op het onjuiste gebruik van perspectief, hoe alle objecten los van elkaar geschilderd zijn, hoe de maker zaken die hij belangrijk vond groter maakte dan andere, het gebruik van vooral primaire kleuren. „Blauw was Wiersma's lievelingskleur." Dan, om Wiersma's karakter te benadrukken: „Hier kwamen weinig mensen over de vloer. Ik zeg er altijd bij: hij deed dit niet voor jou en mij."

FRUSTRATIES

Het verhaal over Wiersma boeit. Waarschijnlijk door de rafelige, schurende randjes. Het vertelt over de omgeving, de sfeer in de dorpen in Noord-oost-Friesland pak 't beet een kleine eeuw geleden, de beklemmende sociale controle van destijds. Wiersma's wieg stond in Rinsumageast. De gereformeerde kerk moest het bij hem ontgelden. De zelfmoord van zijn moeder – zes van haar negen kinderen overleden vroegtijdig – weet hij aan de kerk, „de ouderling kwam langs met de

mededeling dat ze meer kinderen moest krijgen." Net als het stukken van zijn eerste relatie, „zij was hervormd, daar werd Ruurds vader op aangesproken." Veel frustraties, afgaande op wat Tolsma vertelt. „Moelijk in de omgang met vrouwen, in het dorp werd hij gemeden, 'Boze Ruurd' luidde zijn bijnaam."

Wiersma ging 'zwerven'. Trok in 1931 naar Noord-Holland, werd in de oorlog tewerkgesteld in Duitsland, keerde terug in Rinsumageast, handelde in meubels, werd weer melkvaarder, eerst voor de melkfabriek in Bartlehiem en later voor die in Gytjerk. Schilderen werd in de jaren vijftig zijn uitlaatklep. Maar de verhuurders waren niet te spreken over zijn drang de muren te beschilderen. Twee keer leidde het tot een verhuizing. Pas toen hij in Burdaard in 1964 een huis kocht, kon hij zijn gang gaan.

OMGEVALLEN MELKBUS

Een kleine tien jaar voor zijn dood werd hij als kunstenaar ontdekt, hij was toen al geen melkvaarder meer. Tolsma: „Pas de laatste jaren van zijn leven schilderde hij op hardboard, door kunstenaars daartoe aangemoedigd." Ondanks dat hij niet meer naar de kerk ging, bleef de bijbel belangrijk. „De Hof van Eden, met Adam en Eva die snoepen van de boom van de kennis van goed en kwaad, en de engel met het zwaard in de hand, schilderde hij minstens dertig keer." Tolsma wijst ook nog op een detail op een ander schilderij, dicht bij de eigen omgeving. „Zie je die omgevallen melkbus? Wiersma had geregeld bonje met de boeren. 'Hadden ze weer een melkbus laten omdonderen, kreeg ik de schuld', zei hij."

ROUTE

Lengte: 28 km.
De fietstocht maakt gebruik van het fietsknooppuntennetwerk, wijkt daar van slechts één keer af.

Start: brug in centrum Burdaard, fietsknooppunt 12. Volg de route naar achtereenvolgens 23, 80, 24, 53, 52, 51 en 38. Bij 38 RA, Hjelburd. Volg Hjelburd tot op T met Fijldwei, sla hier LA. Op T in Aldtsjerk (voor

water) RA, Rhaladyk. Pk de knooppunten weer op en fiets via 31, 35, 36, 12, 9, 11 en 10 terug naar 12 in Burdaard.

In Wjms zit tussen 35 en 36 een pontje dat de Dokkumer le oversteekt. Van Pasen tot 1 oktober in weekenden van 10.30-18.30 uur. Van 15 mei tot 15 september op werkdagen van 13.00-17.30 uur. Tarief 1 euro.

Museum

Museum Ruurd Wiersma Hûs is door de maatregelen rond corona alleen op reservering te bezoeken. Van 1 april t/m 30 september op di t/m zo 13.00-14.00 uur en 15.00-16.00 uur. Van 1 oktober t/m 31 maart uitsluitend op afspraak. Ruurd Wiersmapaed, Burdaard 0519-332334 of 06-22543932 Entree 3,50 euro Zie ook: ruurdwiersma.nl

Musea zijn uitgelezen plekken om het landschap te verkennen. In Mi'n Streek stelt veralgemeener Paul Straatsma ze centraal, onder het motto: stap eens bij een museum naar buiten.